Vereniging van huisartsen

domus medica

LOK-toetsing

Zwangerschapsbegeleiding

Wat zegt de richtlijn?

domus medica

Inleiding

Voorstelling van:

- de expert/auteur
- het programma/verloop van de avond

Voorbereiding:

- Kennistoets

Verloop van de avond

domus medica

	Tijd	Verantwoordelijke	Forum	Inhoud
Inleiding	10’	moderator	plenum	Voorstelling van het programma en van de expert
		expert	plenum	Korte voorstelling
Oefenen met casussen	70’	Groepjes met verslaggever	Groepjes + plenum	Na elke casus volgt een korte plenaire bespreking, waarbij de expert toelichting geeft …
kennistoets	30’	Moderator en expert	plenum	Bespreking van het “huiswerk”, de kennistoets. Overlopen van de vragen en antwoorden.
Conclusies	5’	moderator	plenum	Algemene conclusies voor de praktijk
Evaluatie	5’	Moderator	plenum	Expert wordt bedankt. Evaluatieformulieren ingevuld

Casus 1: eerste consult

Ann, 27 jaar, komt op de raadpleging. Ze is sinds 6 maanden met haar pil gestopt. Haar vraag: *"Dokter, ik heb al een hele tijd geen regels meer gehad, zou ik zwanger kunnen zijn? Wat moet ik dan juist doen?"*

Vraag bij Casus 1

***Vraagstelling 1*:** hoe stel je de diagnose van een zwangerschap: enkel op urine, enkel op bloed of op beide?

domus medica

Aanbevelingen

Urine: een hCG-bepaling in urine is een snelle en voldoende betrouwbare methode om een zwangerschap vast te stellen. (Grade 2C)

Serum:

- **Overweeg (serum) hCG enkel bij twijfelachtig of onverwacht negatief urine hCG-resultaat.** (Grade 2C)
- **Bepaal (serum) hCG om een vroege zwangerschap op te sporen en vroege zwangerschapscomplicaties te identificeren (zoals: spontane abortus, Extra-Uteriene Graviditeit (EUG),...).** (Grade 1B)

Vervolg Casus 1

- Vervolg Ann: Ann vraagt of je kan zien hoe lang ze al zwanger is. Ze weet niet meer exact wanneer haar laatste menstruatie was. Ze vermoedt ongeveer 2 maanden geleden.

- ***Vraagstelling 2:*** *Hoe bereken je de duur van de zwangerschap?*

domus medica

Aanbevelingen

- **De berekening van de zwangerschapsduur gebeurt het nauwkeurigst door bepaling van de kruin-romplengte tijdens een vroege echografie (tussen 10 weken en 13 weken en 6 dagen).** (Grade 1A)

- **De zwangerschapsduur kan worden berekend door de minder nauwkeurige Late Menstrual Period (LMP).** (Grade 2C)

domus medica

Vervolg Casus 1

- **Vervolg Ann**: eerste zwangerschap

  Persoonlijke voorgeschiedenis: negatief

  Familiaal: diabetes bij moeder

  Psychosociaal:

  * Werkt als arbeidster in de fruitveiling, vroegmarkt
  * Gezin uit lage sociale klasse
  * Gehuwd met Jan, buschauffeur
  * Wonen in een sociale woning

- ***Vraagstelling 3:*** Welke aspecten komen aan bod in de intake/anamnese?

Aanbevelingen

domus medica

Bevraag en heb aandacht voor algemene risicofactoren:

Peil naar de emoties rond de zwangerschap. (GPP)

Stel bij het eerste contact 2 vragen om een mogelijke depressie te identificeren. (GPP)

Na het identificeren van een mogelijke depressie moet verdere oppuntstelling overwogen worden. (Grade 1C)

Wees alert op symptomen of tekens van huiselijk geweld. (Grade 1C)

domus medica

Aanbevelingen anamnese

- **Bevraag of overloop in het medisch dossier de belangrijkste algemene interne, heelkundige, obstetrische en psychiatrische voorgeschiedenis** (GPP)

- **Wees in het algemeen alert voor een groter risico op complicaties bij een leeftijd van de zwangere onder 20 of boven 40 jaar.** (Grade 1C)

Aanbevelingen anamnese

domus medica

- **Bevraag risicofactoren voor zwangerschapsdiabetes (GPP)**
  - **BMI > 30 kg/m² bij aanvang van de zwangerschap;**
  - **voorgaande macrosome baby met een (geboorte)gewicht van 4.5 kg of meer;**
  - **VG van zwangerschapsdiabetes;**
  - **familiale VG van diabetes (eerstegraadsverwanten);**
  - **familiale origine met hoge prevalentie van diabetes ;**
  - **maternele leeftijd > 40 jaar;**
  - **roken;**
  - **snelle toename van gewicht van de moeder in vroege adolescentie.**

Aanbevelingen anamnese

domus medica

- **Vraag risicofactoren na op het ontwikkelen van zwangerschapshypertensie en pre-eclampsie (Grade 1B) :**

- **leeftijd van 40j of ouder;**
- **nulliparitei;**
- **zwangerschapsinterval van méér dan 10 jaar;**
- **familiale voorgeschiedenis van pre-eclampsie;**
- **voorgeschiedenis van pre-eclampsie;**
- **BMI van 30 kg/m² of meer;**
- **voorafbestaande hypertensie;**
- **voorafbestaande nierziekte;**
- **meerlingzwangerschap.**

Aanbevelingen anamnese

domus medica

Bevraag status toxoplasmose, rubella, varicella (GPP)

Vraag naar voorkomen van congenitale aandoeningen in de familie (tot 3de graad) (GPP)

Wees bedacht op bepaalde genetische aandoeningen die ook etnisch bepaald zijn. (GPP)

Identificeer zwangere vrouwen die genitale mutilatie hebben ondergaan zo vroeg mogelijk in de prenatale zorg d.m.v. voorzichtig navragen. Prenataal onderzoek zal het mogelijk maken de intrapartale zorg te plannen. (GPP)

domus medica

Aanbevelingen anamnese

Bevraag het soort werk om een potentieel verhoogd risico (op complicaties) ten gevolge van werk-gerelateerde blootstelling te identificeren. (Grade 1C)

Bevraag rookstatus, cannabisgebruik en gebruik andere middelen (GPP)

Bevraag alcoholgebruik (GPP)

Bevraag medicatiegebruik (GPP)

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Rookstop:**

benadruk de risico's van roken voor het ongeboren kind en de mogelijke gevolgen van passief roken; (Grade 1A)

benadruk de voordelen van stoppen en verminderen in eender welk stadium van de zwangerschap; (Grade 1A)

blijf de rookstatus tijdens de gehele zwangerschap en zelfs erna bevragen en blijf advies en ondersteuning geven. (GPP)

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Ontraad het gebruik van cannabis.** (Grade 1B)
- **Ontraad alcohol gedurende de hele zwangerschap.** (Grade 2C)
- **Ontraad de inname van bepaalde voedingsmiddelen.** (Grade 2C)
- **Bespreek bepaalde voorzorgsmaatregelen die voedselafhankelijke infecties kunnen voorkomen.** (Grade 1C)

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Beveel de inname van 400 µg foliumzuur per dag aan vanaf de zwangerschapswens tot op het einde van de 12e week van de zwangerschap.** (Grade 1A)
- **Ontraad routinematig gebruik van ijzerpreparaten.** (Grade 1A)
- **Overweeg vitamine D-toediening bij zwangere vrouwen uit de risicogroepen.** (Grade 2B)

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Geef info omtrent het voorkomen van een CMV-infectie:**
- **Raad hygiënische maatregelen aan in gezinnen met jonge kinderen.** (Grade 2B)
- **Verwijs beroepsactieve zwangere vrouwen uit risicopopulaties door naar de dienst voor preventie en bescherming op het werk.** (Grade 1C)

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Geef info omtrent wat te doen bij contact met varicella indien immuunstatus negatief:**

Overweeg bij een niet-gekende of negatieve immuniteitsstatus een serumantistofbepaling. (Grade 2C)

Overweeg eventueel verwijzing voor toediening van immunoglobulinen binnen de 96 uur na blootstelling indien de serumtesten negatief of ongekend zijn. (Grade 2C)

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Vermeld belang van vaccinatie tegen influenza en pertussis:**

Raad influenzavaccinatie aan vanaf het tweede trimester van de zwangerschap. **(Grade 1B)**

Raad pertussisvaccinatie aan tussen 24 en 32 weken zwangerschap. **(Grade 1C)**

domus medica

Aanbevelingen adviezen

- **Reizen:**

Adviseer zwangere vrouwen dat langeafstandsvluchten gepaard gaan met een verhoogd risico op veneuze trombose. (Grade 1C)

Informeer de zwangere vrouw dat het dragen van goed passende compressiekousen voldoende effectief is om het risico te verminderen. (Grade 1C)

Informeer zwangere vrouwen over het correct dragen van gordels (i.e. een driepuntsgordel boven en onder de buik, niet overheen). (Grade 1C)

Aanbevelingen adviezen

domus medica

- **Sport:**

Starten/voortzetten van matige fysieke activiteit tijdens de zwangerschap is niet geassocieerd met negatieve gevolgen, maar risicovolle activiteiten brengen mogelijk gevaren met zich mee. (Grade 1B)

- **Sauna:**

Ontraad saunabezoek tijdens de zwangerschap. (Grade 2C)

- **Seks:**

Informeer zwangere vrouwen dat er geen risico's gekend zijn, geassocieerd met seksueel contact tijdens de zwangerschap. (Grade 1C)

Vervolg Casus 1

domus medica

- **Vervolg Ann**: eerste zwangerschap.

- ***Vraagstelling 4***: *Waaruit bestaat het klinisch en het technisch onderzoek in het eerste consult?*

Aanbevelingen klinisch onderzoek

domus medica

- **Bepaal de Body Mass Index (BMI) (Grade 1B)**
- **Meet de bloeddruk (Grade 1B)**
- **Het routinematig uitvoeren van een vaginaal onderzoek tijdens de zwangerschap wordt niet aangeraden (Grade 1A)**

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

- **Bij 1ste bloedname: bepaal bloedgroep+resusfactor. Bepaal altijd de irreguliere antistoffen (indirecte coombs). (Grade 1B)**
- **Bij neg indirecte coombs: bepaal opnieuw rond 28 weken (onafhankelijk van hun resusstatus). (Grade 2C)**
- **Verwijs bij aanwezigheid van irreguliere antistoffen naar een gespecialiseerd centrum voor verder onderzoek en advies voor verdere opvolging van de zwangerschap. (GPP)**

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

- Screen naar anemie door een Hb-bepaling bij 1ste bloedname. (Grade 1B)
- Overweeg om ferritine, MCV, MCH en MCHC mee te bepalen. (GPP)
- Bepaal ferritine zeker bij een Hb-waarde <11 mg/dl. (GPP)
- Behandel een verlaagd ferritine met ijzersuppletie en controleer het Hb-gehalte na 4 weken. (Grade 1A)

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

- **Extreem lage Hb-waarden van minder dan 8,5 mg/dl dienen onmiddellijk verder oorzakelijk geëvalueerd te worden. (GPP)**

- **Screening naar hemoglobinopathieën is enkel aan te bevelen bij etnische groepen met een hoge prevalentie hiervoor. (GPP)**

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

- **Overweeg screening op voorafbestaande diabetes bij aanwezigheid van minstens 1 risicofactor dmv een nuchtere glycemiebepaling bij aanvang van de zwangerschap. (GPP)**

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

- **Screen naar asymptomatische bacteriurie en gebruik hiervoor cultuur op midstroomurine. (Grade 1B)**
- **Behandel asymptomatische bacteriurie volgens de resultaten van de cultuur. (Grade 1B)**

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

Screen naar seksueel overdraagbare infecties (SOI):

- **Screen naar hepatitis B-virus (HBV) met behulp van HbsAg in serum, indien de immuunstatus niet gekend of negatief is. (Grade 1A)**
- **Screen naar hiv door bepaling van hiv-antilichamen in serum. (Grade 1A)**
- **Screen naar syfilis door bepaling van TPHA in serum. (Grade 1B)**
- **Screen niet routinematig naar Chlamydia. (Grade 1C)**

Aanbevelingen technisch onderzoek

domus medica

Aanbevelingen screening naar andere infecties:

- **Rubella: Screen naar immuniteit door IgG-bepaling bij 1e bloedname indien immuunstatus nog niet gekend is. (GRADE 1B; GPP = niet herhalen)**
- **Screen naar toxoplasmose door IgG- en IgM-bepaling indien de immuunstatus nog niet gekend is. (GPP)**
- **CMV: Screen niet routinematig (Grade 1B)**
- **HCV: screen niet routinematig naar hepatitis C (Grade 1C)**

Casus 2: Prenatale diagnostiek

domus medica

- **Vervolg Ann**: eerste zwangerschap. Ann is bang voor een kindje met Down-syndroom, aangezien het nichtje van haar man het Down-syndroom heeft.

- ***Vraagstelling 5:*** Hoe introduceer je de testen voor prenatale diagnostiek?

domus medica

Aanbevelingen

- **Geef de zwangere vrouw (en haar partner) informatie over de mogelijkheid om structurele afwijkingen bij de foetus op te sporen. (GPP)**
- **Bespreek de mogelijkheid voor prenatale screening op trisomie 13, 18 en 21 (downsyndroom) op het einde van het eerste trimester (GPP):**
- **gaan met een extra risico op miskraam. (Grade 1C)**

domus medica

Aanbevelingen

- **Dit kan dmv een combinatietest (CT):**

echografie tussen 11 - 14 weken nekplooimeting + Bepaal vrij bèta hCG en PAPP-A in het serum.

(Grade 1B)

- **En/of dmv een niet-invasieve prenatale test (NIPT) (Grade 2C)**

Aanbevelingen

domus medica

- **Bespreek dat het resultaat een kansberekening is en het risico op de aanwezigheid van trisomie (waaronder het downsyndroom) uitdrukt.** (GPP)
- **Bespreek dat een combinatietest positief is bij een kans gelijk of groter dan 1 op 250.** (GPP)
- **Toets of het resultaat begrepen wordt.** (GPP)
- **Verwijs bij positieve screening zo snel mogelijk door voor invasieve diagnostiek.** (Grade 2C)
- **Leg uit dat deze procedures gepaard gaan met een extra risico op miskraam.** (Grade 1C)

Casus 3: Zwangerschapsdiabetes

domus medica

- **Vervolg Ann:** eerste zwangerschap. Ann's moeder heeft diabetes type 2.

- ***Vraagstelling 6:*** dient Ann gescreend te worden op zwangerschapsdiabetes? Zo ja, hoe en wanneer? Wanneer stel je de diagnose van zwangerschapsdiabetes?

Aanbevelingen

domus medica

- Screen elke zwangere (zonder vooraf bekende diabetes) door een glucosechallengetest met 50 g glucose op 24 weken. De test is afwijkend bij een glucosewaarde van 140 mg/dl of meer. (GPP)
- Spoor geen glucose in de urine op. (Grade 1B)
- Confirmeer de diagnose van zwangerschaps-diabetes dmv een diagnostische test: 3 uur 100 g of 2 uur 75 g OGTT. (GPP)
- Vervroeg evt deze test als bij een vorige zwangerschap er diabetes was of als bij 1ste bloedname er een gestoorde nuchtere glycemie (≥ 100 mg/dl maar <126 mg/dl) was. (GPP)

Casus 4: Hypertensie

domus medica

- **Vervolg Ann**: zij is nu 24 weken zwanger. Op raadpleging stel je een verhoogde bloeddruk vast: 150/100 mmHg. Zij is niet gekend met hypertensie.

- ***Vraagstelling 7***: Hoe ga je deze bevinding nu verder aanpakken?

Aanbevelingen

domus medica

- **Meet bij elk consult de bloeddruk.** (Grade 1C)
- **Raad zwangeren met risico voor pre-eclampsie aan om contact op te nemen bij hoofdpijn, visusstoornissen zoals lichtflikkeringen en flashes, erge pijn onder de ribben, overgeven en/of opzwellen van handen, gezicht en voeten.** (GPP)
- **Bepaal bij elke controle, proteïnurie, met specifieke aandacht risicogroepen.** (Grade 2C)
- **Via dipstick** (Grade 1C) **of via 24uurs-urinecollectie wanneer 2 maal 2+ (100mg/dl) op dipstick met een interval van 4u** (Grade 1C).

Aanbevelingen

domus medica

- **Verwijs :**
- **voor medicamenteuze behandeling bij twee opeenvolgende metingen >160mmHg met een interval van minstens 4u. (Grade 1B)**
- **wanneer er sprake is van significante proteïnurie (2 maal 2+ op dipstick met een interval van 4u of >300 mg proteïne bij 24u collectie). (GPP)**
- **onmiddellijk bij patiënten met bloeddrukken >160mmHg/110 mmHg én proteïnurie en/of alarmsymptomen. (GPP)**

Einde en evaluatie

domus medica